

Landbrugspolitik – virker det?

Af Jan Holm Ingemann, lektor, Aalborg Universitet

For de fleste landbrugere, forekommer det sikkert at være et tåbeligt spørgsmål. For selvfølgelig virker landbrugspolitik da; det har historien vist os siden landbrugspolitikens start – og det gælder stadig. Som eksempel på den aktuelle effekt kan man henviser til, at det gennem det seneste par år er blevet stadig vanskeligere at få afgræsset marginale arealer. Det er nemlig blevet svært at finde landbrugere, der ønsker at leje græsning til kreaturer. Der er næppe ret mange, der vil betvivle, at dette forhold hænger sammen med omlægningen af EU's tilskud, og at de økonomiske betingelser for ammekvæg dermed er ændret.

Eksemplet viser, at vi typisk tænker på tilskud, når vi henviser til landbrugspolitik. Landbrugspolitik er også meget andet, men lad os begrænse os til at se på den økonomiske side. Den økonomiske teori koncentrerer sig i denne forbindelse om at svare på, hvordan landbrugspolitik (oftest tilskud og/eller afgifter) påvirker udbudssiden – altså påvirker hvad og hvor meget landbrugerne producerer af bestemte landbrugsvarer. Derimod har den økonomiske teori ikke meget at sige om betydningen af landbrugspolitik i forhold til efterspørgselssiden – altså hvordan vi gennem politik kan bidrage til at opbygge, vedligeholde og udbygge de nødvendige markeder.

Efterspørgslen er vigtig

Hvis vi begrænser os til at se på økologisk jordbrug, så bliver det ekstra tydeligt, hvor vigtig efterspørgselssiden er. Har vi et politisk mål om at forøge den økologiske produktion, så kan vi ud fra en økonomisk betragtning sige, at vi da står over for nogle landbrugspolitiske udfordringer, der ser anderledes ud, end hvad vores teori oprindeligt har forestillet sig. For det første: Hvis flere landbrugere skal lægge om, skal de skifte teknologi og producere på en radikalt anderledes måde. Derfor skal de både have opbygget

den nødvendige viden og kompetence samt have adgang til tilstrækkelig kapital for at kunne gennemføre omstillingen. For det andet skal landbrugerne (og deres finansielle kilder) tro på, at der vil være tilstrækkelig efterspørgsel efter de økologiske produkter både nu og i fremtiden.

Hvis man har et mål om at forøge produktionen af økologiske fødevarer, er det altså ikke nok blot at se på udbuddet. Hvis efterspørgslen ikke følger med, så giver det tilbageslag, hvilket vi f.eks. erfarede ganske eftertrykkeligt i Danmark i starten af 1990'erne. Der var stort fokus på at forøge udbuddet bl.a. af økologisk kød. Det lykkedes også, men efterspørgslen var der bare ikke, hvilket gav tilbageslag for omlægningsaktiviteten og økonomiske lussinger til flere landbrugere.

Politisk og teoretisk udfordring

Vi må konkludere, at landbrugspolitik virker, og at vi ved en hel del om, hvorfor, når det gælder udbudssiden. Men vi har kun yderst begrænset teoretisk viden om, hvad der virker på efterspørgselssiden. Denne mangel skyldes ikke mindst, at de landbrugsøkonomiske teorier grundlæggende er formuleret i en tidsalder, hvor landbrugspolitik mest handlede om at forøge produktionen. Og gennemgående er det jo et fornuftigt mål med landbrugspolitik: Hjælpe en ny landbrugsproduktion med tilhørende markeder i gang. Så derfor er den landbrugspolitiske udfordring ledsaget af en tilsvarende økonomisk-teoretisk.

Læs mere på www.cop.elr.dk

Denne klumme blev bragt d. 3. april 2009 i Økologisk Jordbrug nr. 429.